

АНАЛІЗ ПОЛІТИКИ НБУ ПІД ЧАС ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

студентка гр. Ф-91 Баня А. Ю.

Світова економічна криза, що охопила фінансові ринки чи не всіх держав стала своєрідним каталізатором, що загострив і так доволі несприятливі процеси у банківській системі нашої країни. 2008-2009 роки стали випробувальними для вітчизняної економіки та загрозою стабільності майбутнього розвитку. Ситуація, що склалася у той час потребувала негайної реакції та результативних спроб її вирішення. Значну роль у забезпеченні стабілізації зіграв Національний банк України.

Виконання НБУ функцій кредитора, останньої інстанції, що визначена, було особливо актуальним та необхідним під час здійснення антикризової політики та у посткризовий час та мало на меті підтримання ліквідності банківського сектору.

НБУ активно проводив заходи щодо подолання впливу негативних явищ на вітчизняну економіку, використовуючи рефінансування банківських установ та облікову ставку.

Офіційна статистика свідчить, що у 2008 році, 17 найбільших банків країни оцінювали свої потреби у збільшенні капіталу у 25 млрд. грн. Загалом, НБУ рефінансував 88 вітчизняних банків на загальну суму понад 36 млрд. грн., лише протягом 2008 року. Для порівняння, необхідно підкреслити, що у вересні 2009 року Європейський центральний банк прийняв рішення про рефінансування банків Євросоюзу на суму у 120 млрд. євро, аби підвищити ліквідність європейської банківської системи [1]. Перші кроки до підтримання комерційного сектору змогли покрити лише невелику частину збитків, тому вже впродовж 2009 року обсяг фінансових вливань з боку центрального банку склав 700 млн. доларів.

НБУ витратив 105 млрд. гривень на рекапіталізацію банків, необхідність надання якої була визначена Меморандумом про фінансовий фонд у 2008 році. Для порівняння США та Німеччина вклали в рекапіталізацію 250 млрд. доларів та 480 млрд. євро відповідно, а Франція – 10.6 млрд. євро.

Недоліки та прорахунки, що були допущені у процесі реалізації стабілізаційної політики:

- відсутність якісного оцінювання платоспроможності банківських установ в процесі надання кредитів рефінансування в результаті чого частина банків-позичальників пізніше переходила в розряд проблемних;
- недостатній контроль з боку НБУ за подальшим використанням банківськими установами отриманого рефінансування. Власники банків часто спрямовували кошти, отримані від НБУ, переважно на

здійснення валютних спекуляцій, купівлю валюти підтримання. Результатом став тиск на обмінний курс гривні, що стало додатковим фактором її знецінення.

Отже, одним із негативних наслідків реалізації заходів щодо подолання кризи стало використання банками значних сум рефінансування, наданих НБУ, не на підтримання ліквідності. Це підкреслюють у своїх працях М. Швайка, Б. Адамик та О. Дзюблюк. Введення контролю з боку НБУ за цільовим використанням коштів рефінансування можливо дозволило б запобігти такій ситуації.

Було відзначено зменшення облікової ставки НБУ, якою надавалося рефінансування. Проте воно здійснювалося за ставкою, вищою, ніж облікова. Хоча практика монетарного регулювання цього періоду свідчить, що більшість центральних банків іноземних країн постійно переглядали облікову ставку в бік зниження: Європейський центральний банк знизив її з 3,25 до 2,5%, а Федеральна резервна система США – до 1% річних [2].

Результати проведеної НБУ політики стабілізації банківської системи загалом оцінюються як позитивні, проте виділяють ряд: запровадження НБУ заходів із запізненнями, що значно знижувало рівень їх ефективності; відсутність взаємодії з іншими органами державного управління при здійсненні антикризових заходів; недостатній контроль з боку НБУ над подальшим використанням банківськими установами отриманого рефінансування тощо [2]. Проте уроки минулої фінансової кризи мають бути враховані у стратегії і тактиці грошово-кредитної політики, яку реалізує НБУ.

Науковий керівник: асистент Похилько С. В.

1. Горбаль В. Світова економічна криза та інвестиційний потенціал України [Електронний ресурс] / В. Горбаль // Економічна правда. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2008/09/18/164958/>
2. Шпачук В. В. Антикризова діяльність національного банку України (2008–2009 рр.) [Електронний ресурс] / В. В. Шпачук // Держава та регіони. Серія : Державне управління. – 2011. – № 4. – С. 87-91. - Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_du/2011_4/files/DU411_15.pdf

Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.): у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 4. – С. 285-286.